

УДК: 556.166

Кожем'якін Д. В., Чорноморець Ю.О. (Україна, Київ)**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПАВОДКІВ ТЕПЛОГО І ХОЛОДНОГО ПЕРІОДУ НА Р. ДНІСТЕР – М. ЗАЛІЩИКИ**

Дослідження паводкового стоку річки Дністер є досить актуальним, оскільки паводки являються одним з найбільш небезпечних, руйнівних стихійних явищ. Гідрологічний режим Дністра характеризується високою паводковою активністю протягом всього року. Відомо, що праві притоки Дністра є гірськими, а ліві відносно рівнинними і розподіл стоку відбувається нерівномірно протягом всього року. Саме тому можуть утворюватись небезпечні і високі паводки, що спричиняють вихід води на заплаву з відповідним руйнуванням інфраструктури та іншими негативними наслідками.

Дослідження паводків описували в своїх публікаціях «Опасные гидрометеорологические явления в Украинских Карпатах» К. Т. Логвинов, А. Н. Раєвський, М. М. Айзенберг, розрахунки зливових паводків детально наведені П. Ф. Вишневським в книзі «Зливи та зливовий стік на Україні». Також дослідженням паводків займалися Кирилюк М.І. і Лук'янець О.І. Моделювання паводків детально дослідив Ковальчук І.

Вихідною інформацією для дослідження були значення максимальних витрат води на річці Дністер – пост Заліщики за період з 1948 по 2013 роки. Для створення бази даних паводків за кожен місяць зібрано інформацію про максимальну строкову витрату води. Всі дані було розбито на гідрологічні роки і поділено на два періоди: теплий і холодний. Критерієм відбору паводків для теплового періоду була витрата води 442 м³/с. Для холодного періоду цей критерій відбору склав 258 м³/с.

Метою роботи є вивчення максимального стоку на річці Дністер по м. Заліщики для порівняння безпеки паводкового режиму в теплий та холодний періоди року. Для виконання цієї мети поставлені наступні завдання: визначення періодів, оцінка кількості паводків та інтенсивності їх проходження на річці Дністер – м. Заліщики; обчислення основних статистичних характеристик паводків теплового і холодного періодів; проведення перевірки паводків на однорідність; порівняльна характеристика всіх параметрів рядів паводків теплового і холодного періодів.

За час спостереження 1948-2013 рр. для теплового періоду кількість паводків на річці Дністер – м. Заліщики дорівнює 255, а для холодного – 207. В середньому в басейні Дністра проходить щорічно за теплий період 3-6 паводків різної інтенсивності, а найбільші з них спостерігаються з червня по липень. За холодний період проходить 2-3 паводки. Найбільші паводки холодного періоду найчастіше проходять в березні, іноді трапляться на початку або в середині зими. Максимуми паводків теплового періоду переважно вищі відповідних характеристик холодного періоду. Це перевищення в середньому становить 35%. Статистичні характеристики теплового періоду вищі за статистичні характеристики холодного в середньому на 35-40%. Середні модулі стоку при цьому для теплового і холодного періодів - 46,69 л/с.км² (макс. 242,68 л/с.км²) і 28,37 л/с.км² (макс. – 156,5 л/с.км²) відповідно.

Оцінюючи отримані значення однорідності параметричних критеріїв по вибірках паводків теплового і холодного періоду можна на 95% стверджувати що вони є однорідними за параметричними критерієм Стьюдента та критерієм Z, а також незмінні протягом всього часу, за який проводився аналіз. Але, роблячи висновок по непараметричному критерію Вількоксона, паводки холодного періоду є не однорідними.

Паводки Дністра рівномірно розподілені протягом всього року з певними, сезонними піками і спадами. Критерій відбору паводків теплового періоду на 40% вищий за критерій відбору холодного періоду. Порівнюючи їх, можна сказати, що максимуми паводків теплового періоду переважно вищі відповідних характеристик холодного періоду. Статистичні характеристики теплового періоду вищі за статистичні характеристики холодного. Однорідність паводків доведена майже за всіма критеріями. Оскільки в середній і нижній течії Дністра вже побудовані потужні гідроелектростанції, то безперечно потрібно знати як такий паводковий режим вплине на їх роботу і чи потрібні додаткові заходи для запобігання руйнівній дії паводків. Таким чином, дослідження таких гідрологічних явищ на Дністрі є досить перспективним в наш час.